

FN:s kommitté för barnets rättigheter

**Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 8 (2006)
Barnets rätt till skydd mot kroppslig bestraffning och
andra
grymma eller förnedrande former av bestraffning (bl.a.
artikel 19, 28.2 och 37)**

Översättning december 2012

Reviderad mars 2014

Originalspråk: Engelska

FN:S KOMMITTÉ FÖR BARNETS RÄTTIGHETER

CRC/C/GC/8

Fyrtioandra sessionen

2 mars 2007

I. Syfte

1. Efter två dagars allmän diskussion om våld mot barn 2000 och 2001 beslöt kommittén för barnets rättigheter att utfärda ett antal allmänna kommentarer om avskaffandet av våld mot barn, av vilken detta är den första. Kommittén har som mål att vägleda konventionsstaterna när det gäller att förstå konventionens bestämmelser om skydd av barn mot alla former av våld. Denna allmänna kommentar är inriktad på kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av bestraffning som för närvarande är allmänt accepterade och utövade former av våld mot barn.

2. I FN:s konvention om barnets rättigheter och andra internationella instrument för mänskliga rättigheter erkänns barnets rätt till respekt för sin mänskliga värdighet, fysiska integritet och lika skydd enligt lagen. Kommittén utfärdar denna allmänna kommentar för att belysa alla konventionsstaters skyldighet att snarast förbjuda och avskaffa alla former av kroppsbestraffning och alla andra grymma eller förnedrande former av bestraffning av barn och att utarbeta de lagstiftningsåtgärder och andra medvetandehöjande och utbildande åtgärder som staterna måste vidta.

3. Att motverka den utbredda acceptansen av eller toleransen för kroppslig bestraffning av barn och att avskaffa sådan bestraffning i familjen, i skolorna och andra miljöer, är inte bara en skyldighet för konventionsstaterna enligt konventionen. Det är också en viktig strategi för att minska och förhindra alla former av våld i samhället.

II. Bakgrund

4. Kommittén har från sina tidigaste sessioner ägnat särskild uppmärksamhet åt att hävda barnets rätt till skydd mot alla former av våld. I sin granskning av konventionsstaternas rapporter och senast i samband med den undersökning som gjordes av Förenta nationernas generalsekreterare om våld mot barn har kommittén med stor oro noterat att kroppslig bestraffning, och andra grymma eller förnedrande bestraffningar av barn, i större delen av världen fortfarande är lagliga och socialt accepterade.¹ Redan 1993 noterade kommittén i sin rapport från sin fjärde session att den "erkände betydelsen av frågan om kroppslig bestraffning för att förbättra systemet med att främja och skydda barnets rättigheter och beslöt att fortsätta att ägna uppmärksamhet åt denna fråga under arbetet med att granska konventionsstaternas rapporter".²

5. Sedan kommittén började granska konventionsstaternas rapporter har den rekommenderat över 130 stater på alla kontinenter att införa förbud mot alla former av kroppsbestraffning i familjen och andra miljöer.³ Kommittén gläder sig åt att ett växande antal stater vidtagit lämpliga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att hävda barnens rätt till respekt för sin mänskliga värdighet och fysiska integritet och till lika skydd enligt lagen. Kommittén har förstått att sedan 2006 har mer än 100 stater förbjudit kroppsbestraffning i sina skolor och straffrättsliga system för barn. Ett växande antal har genomfört detta förbud i hemmet och familjen och i alla former av alternativ omvårdnad.⁴

6. I september 2000 arrangerade kommittén den första allmänna diskussionen under två dagar om våld mot barn. Diskussionen var inriktad på "Statligt våld mot barn", och kommittén antog detaljerade rekommendationer, till exempel om förbud mot alla former

¹ FN:s generalsekreterares studie om våld mot barn som ska överlämnas till FN:s generalförsamling hösten 2006. För detaljer, se <http://www.violencestudy.org>.

² Kommittén för barnets rättigheter, rapport om fjärde sessionen 25 oktober 1993, CRC/C/20, punkt 176.

³ Kommitténs samtliga sammanfattande slutsatser finns tillgängliga på webbplatsen www.ohchr.org.

⁴ Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children (det globala initiativet för att undanröja alla former av kroppslig bestraffning av barn) tillhandahåller rapporter om den rättsliga situationen för kroppslig bestraffning på följande adress: www.endcorporalpunishment.org.

av kroppslig bestraffning, och om att informationskampanjer till allmänheten skulle lanseras för "att öka medvetenheten och uppmärksamma allmänheten på allvaret med kränkningarna av de mänskliga rättigheterna inom detta område och deras skadliga inverkan på barn och att ta itu med den kulturella acceptansen av våld mot barn och i stället främja nolltolerans mot våld".⁵

7. I april 2001 antog kommittén sin första allmänna kommentar om "Utbildningens mål" och upprepade att kroppslig bestraffning är oförenligt med konventionen: "... Barn förlorar inte sina mänskliga rättigheter när de går in genom skolans portar. Till exempel måste utbildningen genomföras på ett sätt som respekterar barnets inneboende värdighet och gör det möjligt för barnet att uttrycka sina åsikter fritt i enlighet med artikel 12.1 och att delta i skollivet. Utbildningen måste också genomföras på ett sätt som respekterar de stränga gränser för disciplin som anges i artikel 28.2 och som främjar icke-våld i skolan. Kommittén har upprepade gånger klargjort i sina slutsatser (concluding observations) att kroppslig bestraffning varken respekterar barnets inneboende värdighet eller de stränga gränserna för disciplin i skolan....".⁶

8. I de rekommendationer som antogs efter den andra dagens allmänna diskussioner om "Våld mot barn inom familjen och i skolan" i september 2001 uppmanade kommittén staterna att "skyndsamt anta eller upphäva sin lagstiftning för att förbjuda alla former av våld, även lindriga, inom familjen och i skolan, inbegripet som en form av disciplin, enligt bestämmelserna i konventionen ...".⁷

9. Ett annat resultat av kommitténs allmänna diskussionsdagar 2000 och 2001 var rekommendationen om att Förenta nationernas generalsekreterare genom generalförsamlingen skulle genomföra en ingående internationell undersökning om våld mot barn. Förenta nationernas generalförsamling åtog sig ansvaret för detta 2001.⁸ I samband med Förenta nationernas undersökning, som genomfördes under perioden 2003–2006, har behovet av att förbjuda allt nu förekommande legaliserat våld mot barn uppmärksamrats, liksom barnens egen djupa oro över att av kroppslig bestraffning i familjen förekommer i nästan hela världen, och i många stater även är laglig i skolor och andra institutioner, och i de straffrättsliga systemen för unga lagöverträdare.

III. Definitioner

10. Med "barn" avses enligt konventionstexten "varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet".⁹

11. Kommittén definierar kroppslig bestraffning eller fysisk bestraffning som varje form av straff med användande av fysiskt våld och som är avsedd att orsaka en viss grad av smärta eller obehag, hur ringa den än är. De flesta former av bestraffning inbegriper slag (smiska, slå, smälla till) mot barn med handen eller med ett föremål, till exempel piska, käpp, bälte, sko eller träslev. Men bestraffningen kan också bestå i att sparka, ruska eller kasta barn, klösa, nypa, bita, lugga eller utdela örfilar, tvinga barn att inta obekväma ställningar, bränna, skälla eller framkalla illamående (till exempel genom att tvätta ur barnets mun med tvåll eller tvinga barnet att svälja starka kryddor). Enligt kommittén är kroppslig bestraffning utan undantag förnedrande. Dessutom finns det andra icke-fysiska bestraffningsformer som också är grymma och förnedrande och därför oförenliga med

⁵ Kommittén för barnets rättigheter, dag för allmänna diskussioner om State violence against children (statens våld mot barn), rapport om tjugofemte sessionen, september/oktober 2000, CRC/C/100, punkt 666–688.

⁶ Kommittén för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 1, Utbildningens mål, 17 april 2001, CRC/GC/2001/1, punkt 8.

⁷ Kommittén för barnets rättigheter, allmän diskussionsdag om våld mot barn inom familjen och i skolan, rapport om tjuugoåttonde sessionen, september/oktober 2001, CRC/C/111, punkt 701–745.

⁸ Generalförsamlingens resolution 56/138.

⁹ Artikel 1.

konventionen. Dessa former innefattar till exempel straff som innebär att barnet förringas, förödmjukas, smutskastas, görs till syndabock, hotas, skräms eller förlöjligas.

12. Kroppslig bestraffning och andra grymma eller nedsättande sätt att bestraffa barn äger rum i många miljöer, däribland i hemmet och familjen, inom alla former av alternativ omvårdnad, skolor och andra utbildningsanstalter och rättssystem – både i form av ett domstolsbeslut och som straff på kriminalvårdsanstalter och andra institutioner, där det förekommer barnarbete och i samhället.

13. Att kommittén förkastar varje rättfärdigande av våld och förödmjukande som metoder att straffa barn innebär inte att kommittén i någon mening förkastar det positiva begreppet disciplin. Barnets sunda utveckling är beroende av att föräldrar och andra vuxna ger nödvändig ledning och rådgivning för att på ett sätt som överensstämmer med den fortlöpande utvecklingen av barnens förmågor bistå dem under deras uppväxt för att de ska kunna leva ett ansvarsfullt liv i samhället.

14. Kommittén erkänner att föräldraansvar och omsorg om barn, framför allt spädbarn och småbarn, ofta kräver återkommande fysiska åtgärder och ingripanden för att skydda dem. Detta skiljer sig helt från avsiktlig och repressiv användning av våld för att tillfoga barnet ett visst mått av smärta, obehag eller förödmjukelse. Som vuxna känner vi själva igen skillnaden mellan en beskyddande fysisk åtgärd och misshandel i bestraffande syfte. Det är inte svårare att göra samma åtskillnad när det gäller åtgärder som rör barn. Lagstiftningen i alla stater tillåter uttryckligen eller underförstått användning av icke-bestrafande och nödvändigt våld för att skydda människor.

15. Kommittén erkänner att det finns särskilda omständigheter då lärare och andra, till exempel de som arbetar med barn på institutioner och med unga lagöverträdare, kan råka ut för farligt beteende som motiverar användningen av skäligt tvång för att kontrollera detta beteende. Även i detta fall finns en tydlig skillnad mellan den användning av våld som är motiverad på grund av behovet att skydda ett barn eller andra människor och användningen av våld i bestraffningssyfte. Principen att använda så lite våld som möjligt under så kort tid som nöden kräver måste alltid tillämpas. Det krävs också detaljerade riktlinjer och utbildning, både för att minimera nödvändigheten att tillgripa våld och för att säkerställa att alla metoder som används är säkra, står i proportion till situationen och inte inbegriper avsiktligt tillfogande av smärta som en form av kontroll.

IV. Normer för mänskliga rättigheter och kroppslig bestraffning av barn

16. Innan konventionen om barnets rättigheter antogs upprätthölls allas rätt till respekt för sin mänskliga värdighet och fysiska integritet samt till lika skydd enligt lagen genom det internationella regelverket för mänskliga rättigheter – den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter och de två internationella konventionerna om medborgerliga och politiska rättigheter och om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Genom att hävda staternas skyldighet att förbjuda och avskaffa alla former av kroppslig bestraffning och alla andra grymma eller förnedrande former av bestraffning påpekar kommittén att konventionen vilar på denna grund. Varje människas värdighet är den grundläggande vägledande principen för de internationella mänskliga rättigheterna.

17. I inledningen till konventionen om barnets rättigheter fastställs, i enlighet med principerna i FN-stadgan som upprepas i inledningen till den allmänna förklaringen, att ”erkännandet av det inneboende värdet hos alla som tillhör människosläktet och av deras lika och obestridliga rättigheter är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen”. I inledningen till konventionen erinras konventionsstaterna också om att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna ”proklamerat att barn har rätt till särskild omvårdnad och hjälp”.

18. Enligt artikel 37 i konventionen ska staterna säkerställa att "inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning". Detta kompletteras och utvidgas i artikel 19 som kräver att staterna "ska vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård". Det finns inga tvetydigheter: Ordalydelsen "alla former av fysiskt eller psykiskt våld" lämnar inget utrymme för någon form av legaliserat våld mot barn. Kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande bestraffningar innebär våld, och staterna måste vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att avskaffa dem.

19. Dessutom hänvisar artikel 28.2 i konventionen till disciplinen i skolan och kräver att staterna "ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention".

20. I artikel 19 och 28.2 hänvisas inte uttryckligen till kroppslig bestraffning. I förarbetena till konventionen står ingenting om någon diskussion om kroppslig bestraffning under sessionerna för utarbetandet av konventionen. Men konventionen måste, liksom alla instrument för mänskliga rättigheter, betraktas som ett levande instrument vars uttolkande utvecklas med tiden. Under de 17 år som gått sedan konventionen antogs har förekomsten av kroppslig bestraffning i hemmet, skolan och andra institutioner blivit mer synlig genom rapporteringsprocessen enligt konventionen och genom forskning och att förespråkas bland annat av nationella institutioner för mänskliga rättigheter och frivilligorganisationer.

21. Så snart bruket har synliggjorts framgår det tydligt att det direkt strider mot barnets lika och obestridliga rätt till respekt för sin mänskliga värdighet och fysiska integritet. På grund av sin särart, sin inledande situation av beroende och ständig utveckling, sin unika mänskliga potential och sin utsatthet, har barnet behov av mer, inte mindre, lagstadgat och annat skydd mot alla former av våld.

22. Kommittén betonar att avskaffandet av våldsam och förödmjukande bestraffning av barn, genom lagstiftningsreformer och andra nödvändiga åtgärder, är en brådskande och obetingad skyldighet för konventionsstaterna. Kommittén noterar att samma åsikter har framkommit hos andra konventionsorgan, däribland kommittén för de mänskliga rättigheterna och kommittén mot tortyr i deras sammanfattande slutsatser om konventionsstaternas rapporter enligt de relevanta instrumenten, och dessa organ har rekommenderat förbud och andra åtgärder mot kroppsbestraffning i skolor, straffrättsliga system och i vissa fall inom familjen. Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter fastställde till exempel följande i sin allmänna kommentar nummer 13 (1999) om "Rätten till utbildning". "Kommittén anser att kroppslig bestraffning är oförenlig med den grundläggande vägledande principen i den internationella lagstiftningen om mänskliga rättigheter som ingår i inledningen till den allmänna förklaringen och i båda konventionerna: individens värdighet. Andra aspekter på skoldisciplin kan också vara oförenliga med skoldisciplin, däribland offentlig förödmjukelse."¹⁰

23. Regionala mekanismer för mänskliga rättigheter har också uttalat sig mot kroppsbestraffning. Europadomstolen har i ett antal domar steg för steg fördömt

¹⁰ Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, allmän kommentar nr 13, rätten till utbildning (artikel 13), 1999, punkt 41.

kroppsbestrafning av barn, först inom det straffrättsliga systemet, därefter i skolan, inklusive privatskolor, och senast i hemmet.¹¹ Europeiska kommittén för sociala rättigheter, som övervakar hur medlemsstaterna i Europarådet respekterar den europeiska sociala stadgan och den reviderade europeiska sociala stadgan, har funnit att efterlevnad av stadgorna kräver ett lagstiftningsbaserat förbud mot varje form av våld mot barn, vare sig det sker i skolan, i andra institutioner, i barnens hem eller någon annanstans.¹²

24. Enligt ett rådgivande yttrande från den interamerikanska domstolen för de mänskliga rättigheterna om barnets rättsliga status och mänskliga rättigheter (Legal Status and Human Rights of the Child (2002)) är konventionsstaterna i den amerikanska konventionen om de mänskliga rättigheterna "skyldiga att vidta alla positiva åtgärder som krävs för att säkerställa barnens skydd mot att de behandlas illa, både i sina relationer med de offentliga myndigheterna och när det gäller relationer mellan individer eller med frivilligorganisationer". Domstolen citerar bestämmelser ur konventionen om barnets rättigheter, slutsatser från kommittén för barnets rättigheter och de domar avkunnade av Europadomstolen som avser staternas skyldighet att skydda barn mot våld, också inom familjen. Domstolen drar slutsatsen att "staten har skyldighet att vidta positiva åtgärder för att säkerställa att barnets rättigheter kan utövas fullt ut".¹³

25. Afrikanska kommissionen för mänskliga och folkens rättigheter övervakar genomförandet av Afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter. I ett beslut från 2003 om ett personligt meddelande som rörde en dom om "piskslag" som avkunnats mot elever ansåg kommissionen att straffet utgjorde en kränkning av artikel 5 i den afrikanska stadgan som förbjuder grymma, omänskliga eller förnedrande straff. Kommissionen krävde att regeringen skulle ändra lagen, avskaffa piskslag som påföljd och vidta lämpliga åtgärder för att garantera ersättning till offren. I sitt beslut fastställer kommissionen följande. "Det finns ingen rättighet för individer och framför allt inte för ett lands regering att tillämpa fysiskt våld mot människor för lagöverträdelse. En sådan rättighet skulle innebära sanktionering av tortyr med statligt stöd enligt stadgan, vilket skulle strida mot själva innebörden i detta människorättsfördrag."¹⁴ Kommittén för barnets rättigheter noterar med glädje att konstitutionella och andra höga domstolar i många länder har utfärdat beslut som innebär fördömande av kroppsbestrafning av barn i vissa eller alla miljöer, och där man i de flesta fall citerar konventionen om barnets rättigheter.¹⁵

¹¹ Kroppsbestrafning fördömdes i ett antal beslut av Europarådets kommission för de mänskliga rättigheterna och i domar avkunnade av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Se särskilt *Tyler v. UK*, 1978; *Campbell and Cosans v. UK*, 1982; *Costello-Roberts v. UK*, 1993; *A v. UK*, 1998. Europadomstolens domar är tillgängliga på <http://www.echr.coe.int/echr>.

¹² Europeiska kommittén för sociala rättigheter, sammanfattande slutsatser om artikel 7.10 och artikel 17. Conclusions XV-2, Vol. 1, Allmän inledning, s. 26, 2001. Kommittén har sedan dess utfärdat slutsatser, eftersom den ansåg att några medlemsstater hade visat bristande efterlevnad genom att inte förbjuda alla former av kroppslig bestraffning inom familjen och andra miljöer. Kommittén utfärdade 2005 beslut om kollektivt klagomålsförfarande enligt stadgorna, eftersom den ansåg att tre konventionsstater visat bristande efterlevnad genom att inte utfärda förbud. För detaljer, se http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Esc/. Se även *Eliminating corporal punishment: a human rights imperative for Europe's children*, Council of Europe Publishing, 2005.

¹³ Interamerikanska domstolen för de mänskliga rättigheterna, rådgivande yttrande OC-17/2002 av den 28 augusti 2002, punkt 87 och 91.

¹⁴ Afrikanska kommissionen för mänskliga och folkens rättigheter, *Curtis Francis Doebbler v. Sudan*, Comm. No. 236/2000 (2003); se punkt 42.

¹⁵ År 2002 förklarade t.ex. appellationsdomstolen i Fiji att kroppslig bestraffning i skolorna och inom det straffrättsliga systemet stred mot konstitutionen. I domen förklarade man följande: "Barn har exakt samma rättigheter som vuxna. Fiji har ratificerat konventionen om barnets rättigheter. Enligt vår konstitution garanteras också alla människors grundläggande rättigheter. Regeringen måste ansluta sig till de principer som innebär respekt för alla människors, samhällens och grupperns rättigheter. På grund av sin ställning som barn behöver barn särskilt skydd. Våra utbildningsinstitutioner bör vara fredade platser för kreativ utveckling och inte platser där fruktan och misshandel råder och där man kränker elevernas mänskliga värdighet." (appellationsdomstolen i Fiji, *Naushad Ali v. State*, 2002) År 1996 avkunnade Italiens högsta domstol, högsta domstolen i Rom, ett beslut om att förbjuda alla föräldrar att använda kroppslig bestraffning. I domslutet fastställs följande: "... Användning av våld i uppfostringssyfte kan inte längre anses vara lagligt. Det finns två anledningar till detta: Den första är den allt överskuggande betydelse som det [italienska] rättssystemet lägger vid att skydda individens värdighet. Detta inbegriper "minderåriga" som nu är innehavare av

26. När kommittén för barnets rättigheter har tagit upp frågan om att avskaffa kroppsstraffning med vissa stater vid granskningen av deras rapporter har regeringsföreträdare ibland förslagit att någon grad av "skälig" eller "måttlig" kroppslig bestraffning kan motiveras med tanke på "barnets bästa". Kommittén har identifierat, som en viktig grundläggande princip, konventionens krav att vid alla åtgärder som rör barn, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (artikel 3.1). I konventionen betonas också, i artikel 18, att barnets bästa ska vägleda föräldrar eller vårdnadshavare. Men tolkningen av "barnets bästa" måste överensstämma med hela konventionen, inklusive skyldigheten att skydda barnet från alla former av våld och kravet att barnets åsikter ska tillmätas betydelse. Tolkningen kan inte användas för att motivera tillvägagångssätt, däribland kroppslig bestraffning och andra former av grymma och förnedrande straff, som strider mot barnets mänskliga värdighet och rätt till fysisk integritet.

27. I konventionens inledning kallas familjen för "den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmars och särskilt för barnens utveckling och välfärd". Enligt konventionen ska staterna respektera och stödja familjerna. Det strider inte på något sätt mot staternas skyldighet att säkerställa att barnens mänskliga värdighet och fysiska integritet inom familjen får fullständigt skydd tillsammans med övriga medlemmar av familjen.

28. Enligt artikel 5 ska staterna respektera det ansvar och de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar "att på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i denna konvention". Även i detta fall måste tolkningen av "lämplig" ledning och råd överensstämma med hela konventionen och lämnar inget utrymme för att rättfärdiga våldsamma eller andra grymma eller förnedrande former av disciplin.

29. Det finns de som ger trosbaserade motiveringar till kroppslig bestraffning genom att antyda att användningen inte bara är motiverad enligt vissa tolkningar av religiösa texter utan att dessa tolkningar innebär en plikt att använda sådana straff. I den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 18) respekteras religionsfrihet för alla, men utövandet av en religion eller trosuppfattning måste stämma överens med respekten för andra människors värdighet och fysiska integritet. Friheten att utöva sin religion eller trosuppfattning får underkastas de inskränkningar som är angivna i lag för att skydda andra människors grundläggande rättigheter och friheter. I vissa stater har kommittén funnit att barn, i vissa fall från mycket tidig ålder, i andra fall från och med att de anses ha kommit in i puberteten, kan dömas till ytterst våldsamma straff, däribland stening och amputation, något som föreskrivs enligt vissa tolkningar av religiös lagstiftning. Sådana straff utgör helt klart en kränkning av konventionen och andra internationella normer för mänskliga rättigheter, vilket även har betonats av kommittén för de mänskliga rättigheterna och kommittén mot tortyr, och de måste förbjudas.

V. Åtgärder och mekanismer som krävs för att avskaffa kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av straff

1. Lagstiftningsåtgärder

30. Ordalydelsen i artikel 19 i konventionen baseras på artikel 4 och klargör att det krävs

rättigheter och inte längre bara föremål som ska skyddas av sina föräldrar, eller ännu värre, föremål som står till sina föräldrars förfogande. Den andra anledningen är att den harmoniska utvecklingen av ett barns personlighet som utbildningsmål för att säkerställa att barnet tar till sig värderingar som fred, tolerans och samlevnad inte kan uppnås genom användning av våldsmetoder som står i motsättning till dessa mål." (Cambria, Cass, sez. VI, 18 Marzo 1996 [högsta domstolens 6:e straffrättsliga avdelning, 18 mars 1996], Foro It II 1996, 407 (Italien)). Se även Sydafrikas konstitutionsdomstol (2000), Christian Education South Africa v. Minister of Education, CCT4/00; 2000 (4) SA757 (CC); 2000 (10) BCLR 1051 (CC), 18 augusti 2000.

både lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att uppfylla staternas skyldighet att skydda barn mot alla former av våld. Kommittén har välkomnat att konventionen eller dess principer av många stater har införlivats med den nationella lagstiftningen. Alla stater har straffrättslig lagstiftning för att skydda medborgarna mot övergrepp. Många har konstitutioner eller lagstiftning som avspeglar internationella normer för mänskliga rättigheter och artikel 37 i konventionen som respekterar "allas" rätt till skydd mot tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller straff. Många har också särskilda barnskyddslagar där "dålig behandling", "misshandel" eller "grymhet" betraktas som överträdelse. Men genom sin granskning av staternas rapporter har kommittén fått kännedom om att sådana rättsregler i allmänhet inte säkerställer att barnet skyddas mot all kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av straff, inom familjen och i andra miljöer.

31. Vid sin granskning av rapporterna har kommittén noterat att många stater har uttryckliga rättsliga bestämmelser i straff- eller familjelagstiftningen som till föräldrar och andra omvårdare tillhandahåller försvar av eller en motivering till användningen av ett visst mått av våld för att "uppföstra" barn. Försvaret för "laglig", "skälig" eller "måttlig" bestraffning eller tillrättavisande av barn har i århundraden ingått i den engelska sedvanerätten liksom "rätten att tillrättavisa" i den franska lagstiftningen. Tidigare fanns samma försvar i många stater för att motivera att äkta män misshandlade sina hustrur och att husbönder misshandlade slavar, tjänare och lärlingar. Kommittén understryker att konventionen kräver att alla bestämmelser (i lagstiftning och sedvanerätt) som ger utrymme för en viss grad av våld mot barn (till exempel "skälig" eller "måttlig" bestraffning eller tillrättavisande) i hemmet, i familjen eller någon annan miljö avlägsnas.

32. I vissa stater är kroppslig bestraffning specifikt tillåten i skolor och andra institutioner med bestämmelser där det fastställs hur och av vem denna bestraffning ska utföras. I ett mindre antal stater är kroppslig bestraffning med käppar eller piskor fortfarande tillåten som påföljd när unga lagöverträdare döms. Som kommittén ofta upprepat kräver konventionen att alla sådana bestämmelser upphävs.

33. Trots att det i vissa stater inte finns något uttryckligt försvar för eller någon tydlig motivering till kroppslig bestraffning i lagstiftningen har kommittén noterat att kroppslig bestraffning ändå anses tillåten på grund av de traditionella attityderna till barn. Ibland avspeglas dessa attityder i domstolsbeslut (där föräldrar, lärare eller andra omvårdare har frikänts i fråga om övergrepp eller misshandel med motiveringen att de utövade sin rätt eller frihet att använda måttlig "bestraffning").

34. Mot bakgrund av den traditionella acceptansen för våldsamma och förödmjukande former av bestraffning av barn har ett växande antal stater erkänt att det inte räcker att bara upphäva godkännandet av kroppslig bestraffning och allt befintligt försvar för dessa vanor. Dessutom krävs det i deras civil- eller strafflagstiftning ett uttryckligt förbud mot kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av bestraffning för att klargöra att det är lika olagligt att slå eller "smälla" eller "smiska" ett barn som att göra det mot en vuxen och att strafflagstiftningen mot övergrepp i lika mån gäller sådant våld, oberoende av om det kallas "disciplin" eller "skälig bestraffning".

35. Så snart strafflagstiftningen tillämpas fullt ut för övergrepp mot barn skyddas barnet mot kroppslig bestraffning var än det befinner sig och vem förövaren än är. Men enligt kommittén är det, med tanke på den traditionella acceptansen för kroppslig bestraffning, viktigt att man genom den tillämpliga sektorslagstiftningen – till exempel familjelagstiftning, skollagstiftning, lagstiftning som gäller alla former av alternativ omvårdnad och rättssystem och arbetslagstiftning – tydligt förbjuder användningen i berörda miljöer. Dessutom är det värdefullt om man i etiska yrkeskoder och riktlinjer för lärare, vårdare och andra, och även i institutionernas regler och stadgar, betonar att

kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av straff är olagliga.

36. Kommittén är också oroad över rapporter om att kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande straff används i situationer som rör barnarbete, däribland i hemmen. Kommittén upprepar att barnet genom konventionen och andra tillämpliga instrument för de mänskliga rättigheterna skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot allt arbete som kan innebära fara, hindrar barnets utbildning eller är skadligt för barnets utveckling, och dessa instrument kräver vissa garantier för att säkerställa ett effektivt genomförande av detta skydd. Kommittén betonar att det är viktigt att förbudet mot kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av straff genomdrivs i alla miljöer där barn arbetar.

37. Enligt artikel 39 i konventionen ska staterna vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som utsatts för "någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp; tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning". Kroppslig bestraffning och andra förnedrande former av bestraffning kan orsaka allvarlig skada för barnets fysiska, psykologiska och sociala utveckling och kräver lämplig vård och annan omsorg och behandling. Denna vård måste äga rum i en miljö som främjar barnets hälsa i dess helhet, barnets självrespekt och värdighet och i lämplig omfattning gälla barnets hela familj. I planeringen och tillhandahållandet av vård och behandling ska det finnas en tvärvetenskaplig strategi som bör inbegripa särskild utbildning av de yrkespersoner som är involverade. Barnets åsikter bör tillmätas betydelse i alla aspekter som rör behandlingen och granskningen av denna behandling.

2. Genomförande av förbud mot kroppsbestraffning och andra grymma eller förnedrande former av bestraffning

38. Kommittén anser att genomförandet av förbudet mot all kroppslig bestraffning kräver medvetandehöjning, samt riktlinjer för och utbildning av alla inblandade (se punkt 45 ff. nedan). Dessa måste säkerställa att lagstiftningen verkar i de berörda barnens bästa intresse – framför allt när förövarna är föräldrar eller andra nära familjemedlemmar. Det främsta syftet med lagstiftningsreformer för att förbjuda kroppslig bestraffning av barn inom familjen är förebyggande: att förhindra våld mot barn genom att förändra attityder och sedvänjor, att understryka barnens rätt till lika skydd och att tillhandahålla en entydig grund för skydd av barn och för att främja positiva, icke våldsamma och deltagande former av barnuppfostran.

39. För att åstadkomma ett tydligt och förbehållslöst förbud mot all kroppslig bestraffning krävs det olika lagstiftningsreformer i olika konventionsstater. Det kan krävas specifika bestämmelser inom sektorslagstiftning som inbegriper utbildning, ungdomsrättsvård och alla former av alternativ omvårdnad. Men man bör också uttryckligen klargöra att de straffrättsliga bestämmelserna om övergrepp också täcker all kroppslig bestraffning, inklusive inom familjen. Detta kan kräva ytterligare en bestämmelse i konventionsstatens strafflagstiftning, men det är också möjligt att infoga en bestämmelse i civilrättslig eller i familjerättslig lagstiftning för att förbjuda användningen av alla former av våld, däribland all kroppslig bestraffning. Genom en sådan bestämmelse betonar man att föräldrar eller andra omvårdare inte längre kan använda sig av något traditionellt försvar att de har rätt att ("på ett skäligt eller måttligt sätt") använda kroppslig bestraffning om de enligt strafflagen kan vänta sig åtal. I familjerätten bör det också på ett positivt sätt betonas att föräldraansvar innebär att ge lämplig ledning och råd till barn utan någon form av våld.

40. Principen om samma skydd av barn och vuxna mot övergrepp, inklusive inom familjen, innebär inte att alla de fall som kommer fram i dagsljus av kroppslig bestraffning av barn av deras föräldrar bör leda till att föräldrarna åtalas. De minimis-principen – det vill säga att lagen inte befattar sig med obetydliga frågor – innebär att ringa övergrepp som vuxna

begår mot andra vuxna endast förs inför domstol under mycket speciella omständigheter. Samma sak kommer att gälla ringa övergrepp mot barn. Staterna måste utveckla fungerande mekanismer för rapportering och hänskjutande av ärenden. Trots att alla rapporter om våld mot barn bör utredas på lämpligt sätt och deras skydd mot betydande skada säkerställas bör syftet vara att genom stöd och utbildningsåtgärder, inte genom straff, förhindra att föräldrar använder våldsamma, grymma eller förnedrande bestraffningar.

41. På grund av barns beroendeställning och den särskilda intimitet som utmärker familjerelationer måste beslut att väcka åtal mot föräldrar eller att formellt ingripa i familjen på andra sätt fattas med stor försiktighet. Att väcka åtal mot föräldrar leder i de flesta fall inte till barnets bästa. Det är kommitténs uppfattning att åtal och andra formella åtgärder (till exempel att flytta barnet eller förövaren) endast bör vidtas när man anser att det är nödvändigt för att skydda barnet mot avsevärd skada och att det är till det berörda barnets bästa. Det berörda barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

42. Denna strategi för att genomdriva lagen bör betonas i råden och utbildningen till alla som är engagerade i skyddssystem för barn, däribland polisen, åklagarmyndigheter och domstolar. Råden bör också lägga vikt vid att artikel 9 i konventionen kräver att ett åtskiljande av barnet från föräldrarna måste anses vara nödvändigt för barnets bästa och underställas rättslig prövning i enlighet med tillämplig lagstiftning och förfaranden där alla berörda parter, däribland barnet, är representerade. När det anses vara motiverat att skilja barnet från föräldrarna bör alternativ till placering av barnet utanför familjen övervägas, till exempel att flytta förövaren, eller villkorlig dom.

43. Om fall av kroppslig bestraffning, trots förbud, positiv utbildning och utbildningsprogram, uppenbaras utanför hemmet, till exempel i skolan eller andra institutioner och former av alternativ omvårdnad, kan åtal vara en rimlig reaktion. Hotet mot förövaren i form av andra disciplinära åtgärder eller avsked bör också ha en tydlig avskräckande verkan. Det är viktigt att kunskap om förbud mot all kroppslig bestraffning och annan grym eller förnedrande bestraffning, och de påföljder som kan bli aktuella om barn utsätts för detta, bör spridas till barn och till alla de som arbetar med eller för barn i alla miljöer. Tillsyn av disciplinsystem och av behandlingen av barn måste vara en del av den varaktiga övervakningen av alla institutioner och placeringar som krävs enligt konventionen. Barn och deras företrädare måste vid alla sådana placeringar ha omedelbar och konfidentiell tillgång till barnanpassad rådgivning, försvar och klagomålsförfaranden och i sista hand till domstolarna med nödvändig juridisk och annan hjälp. På institutioner bör det vara krav på att rapportera och granska alla fall av våld.

3. Utbildningsåtgärder och andra åtgärder

44. I artikel 12 i konventionen betonas vikten av att ta vederbörlig hänsyn till barns åsikter om utvecklingen och genomförandet av undervisningsåtgärder och andra åtgärder för att undanröja kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av bestraffning.

45. Med tanke på den utbredda acceptansen för kroppslig bestraffning kommer man inte åstadkomma den nödvändiga förändringen av förhållningssätt och sedvänjor enbart genom förbud. Det krävs en omfattande ökning av medvetenheten om barnets rätt till skydd och om den lagstiftning som avspeglar denna rätt. Enligt artikel 42 i konventionen åtar sig staterna att genom aktiva och lämpliga åtgärder göra konventionens principer och bestämmelser allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

46. Dessutom måste staterna säkerställa att positiva relationer och undervisning fri från våld konsekvent främjas för föräldrar, omvårdare, lärare och alla andra som arbetar med barn och familjer. Kommittén betonar att konventionen kräver att man avskaffar inte bara

kroppslig bestraffning utan också alla andra grymma eller förnedrande bestraffningar av barn. Konventionen föreskriver inte i detalj hur föräldrar ska uppföra sig mot eller uppfostra sina barn. Det konventionen gör är att tillhandahålla ett ramverk av principer som fungerar som vägledning för förhållandena både inom familjen och mellan till exempel lärare eller omvårdare och barnen. Barnens utvecklingsbehov måste respekteras. Barn lär sig av vad vuxna gör, inte bara av vad de vuxna säger. När de vuxna i barnets omedelbara närhet använder våld och förödmjukelse i sitt umgänge med barnet visar de bristande respekt för de mänskliga rättigheterna och lär barnen en kraftfull och farlig läxa som säger att detta är ett legitimt sätt att försöka lösa konflikter eller ändra ett beteende.

47. I konventionen framhävs barnets status som individ och rättighetsbärare. Barnet är inte något som tillhör föräldrarna eller staten, och inte heller bara en källa till oro. I denna anda kräver artikel 5 att föräldrar (eller i tillämpliga fall, medlemmar av den utvidgade familjen eller gemenskapen) ska ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i konventionen. Detta ska göras på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmågor. Artikel 18 betonar föräldrarnas eller de rättsliga företrädarnas huvudansvar för barnets uppfostran och utveckling och fastställer att "de ska låta sig vägledas av vad som bedöms vara barnets bästa". Enligt artikel 12 ska staterna tillförsäkra barnet rätten att fritt uttrycka sina åsikter "i alla frågor som rör barnet", varvid barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Detta understryker behovet av metoder för uppfostran, vård och undervisning som innebär respekt för barnets rätt till deltagande. I sin allmänna kommentar nummer 1 om "Utbildningens mål" har kommittén understrukit vikten av en utvecklande utbildning som är "barncentrerad, barnanpassad och som ger barnen förmåga till deltagande".¹⁶

48. Kommittén noterar att det nu finns många exempel på material och program som främjar positiva former av föräldraskap och utbildning utan våld. Dessa material och program vänder sig till föräldrar, andra omvårdare och lärare och har bland annat utvecklats av regeringar, Förenta nationernas organ och frivilligorganisationer.¹⁷ De kan på lämpligt sätt anpassas för användning i olika stater och situationer. Medierna kan spela en mycket värdefull roll för att höja medvetenheten och öka allmänhetens kunskap. Att utmana traditionen att förlita sig på kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av disciplin kräver långsiktiga åtgärder. Främjandet av våldsfritt föräldraskap och utbildning bör vara en del av alla kontaktpunkter mellan staten, föräldrarna och barnen, inom vården, sociala insatser och utbildning, inklusive institutioner för små barn, förskolor och skolor. Detta bör också integreras i grundutbildningen och vidareutbildningen av lärare och alla som arbetar med barn inom vården och rättssystemen.

49. Kommittén föreslår att staterna, om de så önskar, söker tekniskt stöd från bland andra Unicef och Unesco när det gäller ökande av medvetenheten, kunskapshöjning hos allmänheten samt utbildning för att främja strategier utan våld.

4. Tillsyn och utvärdering

50. I sin allmänna kommentar nr 5 om "Allmänna åtgärder för genomförande av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6)" understryker kommittén behovet av konventionsstaternas systematiska tillsyn av genomförandet av barnets rättigheter genom utvecklande av lämpliga indikatorer och insamling av tillräckliga och

¹⁶ Se not 11.

¹⁷ Kommittén rekommenderar, som ett exempel på detta, Unescos handbok, *Eliminating corporal punishment: the way forward to constructive child discipline*, UNESCO Publishing, Paris, 2005. Denna handbok innehåller en rad principer för konstruktiv disciplin som är förankrade i konstitutionen. Den inbegriper också internethänvisningar till material och program som är tillgängliga över hela världen.

pålitliga uppgifter.¹⁸

51. Därför bör konventionsstaterna övervaka sina framsteg att avskaffa kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av bestraffning och på detta sätt förverkliga barnets rätt till skydd. Forskning där barn, deras föräldrar och andra omvårdare intervjuas under tystnadsplikt, och med lämpliga etiska garantier, är av stor betydelse för att korrekt bedöma förekomsten av dessa uttryck för våld inom familjen och attityderna till dem. Kommittén uppmanar varje stat att genomföra/beställa sådan forskning, i möjligaste mån med grupper som är representativa för hela befolkningen, för att tillhandahålla grundläggande upplysningar och att sedan med regelbundna mellanrum mäta framstegen. Resultatet av denna forskning kan också ge värdefulla riktlinjer för utvecklandet av övergripande och målinriktade kampanjer i syfte att öka medvetenheten och för utbildning av yrkespersoner som arbetar med och för barn.

52. Kommittén understryker också i den allmänna kommentaren nr 5 vikten av oberoende tillsyn av genomförandet, till exempel av parlamentsutskott, frivilligorganisationer, akademiska institutioner, yrkesföreningar, ungdomsgrupper och oberoende institutioner för mänskliga rättigheter (se också kommitténs allmänna kommentar nr 2 om "Rollen för oberoende nationella institutioner för mänskliga rättigheter i arbetet med att främja och skydda barnets rättigheter").¹⁹ Dessa kan alla spela en viktig roll för att övervaka förverkligandet av barnets rätt till skydd mot alla former av kroppslig bestraffning och andra grymma eller förnedrande former av bestraffning.

VI. Rapporteringskrav enligt konventionen

53. Kommittén förväntar sig att staterna i sina periodiska rapporter inom ramen för konventionen ska inkludera information om de åtgärder som vidtagits för att förbjuda och förhindra alla former av kroppslig bestraffning och andra grymma och förnedrande former av bestraffning inom familjen och i andra miljöer. Rapporterna ska innehålla information om vilka åtgärder som gjorts för att öka medvetenheten och främja positiva relationer utan våld, samt information om statens utvärdering av framsteg för att uppnå fullständig respekt för barnets rätt till skydd mot alla former av våld. Kommittén uppmanar också FN-byråer, nationella institutioner för mänskliga rättigheter, frivilligorganisationer och andra behöriga organ att förse den med relevant information om rättslig status och förekomst av kroppslig bestraffning och om de framsteg som gjorts för att avskaffa sådana metoder.

¹⁸ Kommittén för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 5 (2003), "Allmänna åtgärder för genomförande av FN:s konvention om barnets rättigheter", punkt 2.

¹⁹ Kommittén för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 2 om "Rollen för oberoende nationella institutioner för mänskliga rättigheter i arbetet med att stödja och skydda barnets rättigheter", 2002.